

1. Metalliteollisuus Toimialaseuranta Q1/2024

Tutkimusyksikkö

1. Metalliteollisuus

Sisällysluettelo

- 1.1. Metallien jalostus
- 1.2. Metallituotteiden valmistus
- 1.3. Koneiden ja laitteiden valmistus
- 1.4. Elektroniikkateollisuus
- 1.5. Sähkölaitteiden valmistus
- 1.6. Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistus
- 1.7. Muiden kulkuneuvojen valmistus

Metalliteollisuus vastaa Tilastokeskuksen luokittelua metalliteollisuuden toimialoista.

Toimialat (TOL 2008):

TOL 24 Metallien jalostus

TOL 25 Metallituotteiden valmistus

TOL 26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus

TOL 27 Sähkölaitteiden valmistus

TOL 28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus

TOL 29 Moottoriajoneuvojen valmistus

TOL 30 Muiden kulkuneuvojen valmistus

Sopimusalat: Teknologiateollisuus, Pelti- ja teollisuuseristysala, Veneenrakennusteollisuus

1. Metalliteollisuus

Metalliteollisuus on Suomen merkittävin vientiala. Metalliyritysten osuus on puolet koko maan tavaraviennin arvosta. Tavaraviennin osuus on noin kolmannes alan yritysten liikevaihdosta. Myös palveluvienti on merkittävää.

Metalliteollisuuden liikevaihdoltaan suurimmat yritykset ovat Nokia, Kone ja Outokumpu. Alan yrityksissä työskentelee 70 000 tuotannon työntekijää. Kymmenen suurimman yrityksen merkitys alan työllistäjinä on suuri: niiden yhteenlaskettu henkilöstömäärä on 40 000. Alan yrityksistä suurimmat työllistäjät ovat Nokia, Valmet ja SSAB.

Metalliteollisuus on suhdanneherkkä ala. Alkuvuonna 2024 vientimarkkinat ovat olleet hiljaiset, joten tuotanto on ollut vähäisempää. Korkeat korot ja vähäiset investoinnit ovat vähentäneet tuotantoa selvästi. Tämä siksi, että Suomessa valmistetaan erityisesti tehdas-, satama- ja liikenneinvestoinneissa tarvittavia laitteita. Kesän 2023 hyvästä tilanteesta ovat metallialan näkymät heikentyneet.

1.1. Metallien jalostus (Timo Eklund)

- Tuotannon vuosimuutos: +5 % (Q4/2022 → Q4/2023)
- Tuottajahinnat vuosimuutos: -13 % (Q4/2022 → Q4/2023)
- Teräsyhtiöiden kannattavuus on laski huipputasolta vuonna 2023. Taustalla teräksen halventuminen. Kannattavuus on yhä vähintään kohtuullinen.
- Metallin jalostajien tuotantomäärät ovat pysyneet korkeina. Alkuvuonna 2024 SSAB:n ja Outokummun lakot alentavat tuotantoa huomattavasti.
- EU:ssa terästehtaiden tilanne on Suomea heikompi. Monet tehtaot on pysäytetty, kun kysyntä on vähäistä ja kannattavuus heikko. Suomessa sijaitsevat tehtaot kuuluvat EU:n kilpailukykyisimpiin.
- Tehtaot ja tuotevalikoima ovat hyvässä kunnossa ja sähkö on jonkun verran kilpailijoita halvempaa.
- Ympäri Eurooppaa on suunnitteilla paljon vihreän siirtymän investointeja. Valtioiden yrityksille jakamat investointituet sotkevat markkinoita. Erityisesti Saksa tukee investointeja miljardisummilla. Tämä heikentää Suomessa sijaitsevien tehtaiden kilpailukykyä.
- Suomessa metallien jalostajien valtiontuet ovat jääneet vähäisiksi.

1.2. Metallituotteiden valmistus (Mika Kärkkäinen)

- Tuotannon vuosimuutos: +7 % (Q4/2022 → Q4/2023).
- Tuottajahinnat vuosimuutos: -4 % (Q4/2022 → Q4/2023).
- Tavaraviennin arvon vuosimuutos: -5 % (Q4/2022 → Q4/2023).
- Metallituotteiden valmistuksen kehitys on heikentynyt. Syynä ovat kotimaisen rakentamisen väheneminen ja alihankintatilausten hiipuminen.
- Toimialan kannattavuuteen vaikuttavien tuotannontekijöiden hintapiikit ovat tasaantuneet. Sähkön hinta on edullinen muihin Euroopan maihin verrattuna.
- Yritysten tilanteet vaihtuvat nopeasti. Esimerkiksi parina viime vuonna henkilöstöä palkannut Sako Oy toteutti talvella muutosneuvottelut. Samalla kun puolustusvälineiden tuotantomäärät ovat nousseet, siviilipuolen aseissa kysyntä on vähentynyt. Yhtiö irtisanoi 8 henkilöä ja lomautti 200.
- Eri syistä käytäviä muutosneuvotteluita on ruvennut ilmaantumaan. Esimerkiksi Stera Technologies Oy irtisanoi muutosneuvottelujen päätteeksi 8 henkilöä Tammelan tehtaaltaan. Abloy Oy puolestaan ilmoitti tammikuussa liiketoiminnan uudelleen organisoimiseksi käytävistä koko henkilöstöä koskevista muutosneuvotteluista.

1.3. Koneiden ja laitteiden valmistus (Mika Kärkkäinen)

- Tuotannon vuosimuutos: -2 % (Q4/2022 → Q4/2023).
- Tuottajahinnat vuosimuutos: +6 % (Q4/2022 → Q4/2023).
- Tavaraviennin arvon vuosimuutos: -4 % (Q4/2022 → Q4/2023).
- Muiden koneiden ja laitteiden valmistuksessa kehitys on heikentynyt loppusyksystä 2023 lähtien. Taustalla on globaali kysynnän lasku.
- Vahvat tilauskannat kantoivat yrityksiä pitkälle syksyyn. Tilauskannat rupesivat hupenemaan jo kesällä 2023. Pörssiyrityksistä Wärtsilä-konserni on poikkeus, sillä sen tilauskanta on kasvanut.
- Cargotec-konsernin jakautumissuunnitelma on edennyt. Kalmarin mahdollisesta eriyttämisestä omaksi itsenäiseksi pörssilistatuksi yhtiökseen päättää Cargotecin yhtiökokous toukokuussa 2024.
- Muutosneuvottelut ovat iskeneet moniin yrityksiin. Esimerkiksi Valmet-konserni kertoi 130 henkilön vähennykseen tähtäävistä muutosneuvotteluista. Ponsse-konserni ilmoitti muutosneuvotteluista, joissa 50-60 työpaikkaa on uhattuna.
- Sandvik Mining and Construction Oy puolestaan jo irtisanoi joulukuussa muutosneuvottelujen päätteeksi 68 henkilöä. Samaan aikaan yhtiö investoi Tampereen tehtaansa laajennukseen.

1.4. Elektroniikkateollisuus (Timo Eklund)

- Tuotannon vuosimuutos: ei saatavana
- Tuottajahinnat vuosimuutos: +2 % (Q4/2022 → Q4/2023)
- Tavaraviennin arvon vuosimuutos: -27 % (Q4/2023 → Q4/2024)
- Korkea korkotasoa on laskenut investointeja ympäri maailmaa. Tämä alentaa elektroniikkateollisuuden tuotantomäärää Suomessa.
- Ensimmäisiä tilinpäätöksiä on julkaistu. Nokia Oyj kärsii tietoliikenneverkkoihin tehtävien investointien vähenemisestä.
- Alan toiseksi suurin yritys Vaisala-konserni kasvatti liikevaihtoaan ja onnistui pitämään kannattavuuden hyvänä vuonna 2023. Teleste-konsernin kannattavuus parani hieman, mutta jäi matalaksi.
- Suomessa sijaitsee joitakin puolustusvälineyrityksiä, jotka luetaan elektroniikkateollisuuteen. Lisäksi sopimusvalmistajat palvelevat puolustusteollisuutta. Maanpuolustukseen liittyvä tuotanto on kasvussa.
- Elektroniikkateollisuuden kannalta on huolestuttavaa, että EU on Yhdysvaltoihin ja Kiinaan nähden takamatkalla tekoälyn hyödyntämisessä. EU on menettänyt asemiaan elektroniikkateollisuudessa, kun mikrosirutuotanto on kasvanut muualla 2000-luvulla.

1.5. Sähkölaitteiden valmistus (Mika Kärkkäinen)

- Tuotannon vuosimuutos: ei saatavana.
- Tuottajahinnat vuosimuutos: +1 % (Q4/2022 → Q4/2023).
- Tavaraviennin arvon vuosimuutos: -2 % (Q4/2022 → Q4/2023).
- Sähkölaitteiden valmistus on toimialana pärjännyt vielä kohtalaisesti vuoden 2023 aikana, vaikka kesän jälkeen tilanne heikkeni.
- Toimialalla on muutama nyt jo merkittävän kokoinen kasvuyritys: Esimerkiksi sähköautojen latauslaitteita valmistavan Kempowerin liikevaihto tilikaudella 2023 kohosi 283 miljoonaan euroon ja työntekijämäärä 740 henkilöön. Heistä 580 työskenteli Suomessa.
- Myös sähköautojen akkujärjestelmiä valmistava Valmet Automotive EV Power jatkoi kasvuaan. Yritys lisäsi tuotantoaan viidenneksellä vuonna 2023. Yhtiö työllistää Suomessa jo yli 1 000 henkilöä.
- Tuotannon siirtämisiä tapahtuu. ABB Oy siirtää sähkömoottorin osien tuotantoa Helsingin Pitäjänmäeltä Viroon ja irtisanoo jopa 67 henkilöä kesään 2025 mennessä.
- Muutosneuvotteluja käydään. Esimerkiksi Kemppi Group on ilmoittanut Suomen henkilöstöön kohdistuvista muutosneuvotteluista. Yritys kertoo irtisanovansa enintään 40 työntekijää.

1.6. Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistus (Timo Eklund)

- Tuotannon vuosimuutos: ei saatavana
- Tuottajahinnat vuosimuutos: +5 % (Q4/2022 → Q4/2023)
- Liikevaihdon vuosimuutos: +6 % (Q4/2022 → Q4/2023)
- EU:n autoteollisuus on jäänyt jälkeen Kiinasta ja Yhdysvalloista sähköautojen valmistajana.
- Tästä joutuu kärsimään Valmet Automotive Oy ja muut eurooppalaiset sopimusvalmistajat. Autojen kokoamiselle ei ole kysyntää. Esimerkiksi Mercedes Benz autot valmistetaan omilla tehtailla.
- Uudenkaupungin autotehtaan henkilöstömäärä on enää 1 200. Tämä on vajaat kolmannes siitä, mitä tehdas työllisti ennen koronavuosiä.
- Autoteollisuudessa hintapaineet ovat kovat. Paineita saattaa helpottaa valmisteilla olevat tullit kiinalaisille sähköautoille.
- Monilla alan yrityksillä menee hyvin: liikevaihto kääntyi kasvuun loppuvuonna.
- Toimialan valopilkkuihin kuuluvat moottorikelkat. BRP Finland Oy:n moottorikelkkatehdas Rovaniemellä on kasvussa ja henkilöstömäärä on yli 500. Suomalainen Aurora Powertrains Oy on aloittanut sähkömoottorikelkkojen valmistuksen Mikkelissä.

1.7. Muiden kulkuneuvojen valmistus (Timo Eklund)

- Tuotannon vuosimuutos: ei saatavana
- Tuottajahinnat vuosimuutos: ei saatavana
- Meyer Turku Oy:n tilauskuorma on sulanut, koska tilauksia ei ole tullut moneen vuoteen. Tammikuussa aloitettiin risteilyaluksen valmistus. Se on tällä hetkellä viimeinen tilauskirjoissa oleva risteilijä. Se valmistuu vuonna 2026.
- Patria Oyj:n vaunutehtaalla Hämeenlinnassa tilanne on hyvä. Tuotantomäärät ja henkilöstö ovat kasvussa. Toisaalta myös pettymyksiä koettu, kun Viron armeija tilasi vaununsa Turkista ja tärkeänä pidettyjen Saksan armeijan tilauksien toteutuminen on epävarma.
- Kiskokalustovalmistaja Škoda Transtech Oy:lla riittää raitiovaunutilauksia. Yrityksen kannattavuus on kuitenkin heikko. Tämän seurauksena yritys tähtää 50 työpaikan vähentämiseen. Vähennykset koskevat muita kuin yrityksen omilla kirjoilla olevia työntekijöitä.
- Huviveneiden valmistajien tilanne on vaisu jo toista vuotta. Monet tehtaista ovat olleet suljettuna tilausten puutteen takia. Ongelmia on erityisesti kotimarkkinoilla. Toisaalta purjevereiden vienti on kasvanut.

Teollisuus
liitto